

VERSLAG

VAN DE NAAMKUNDECOMMISSIE
DER KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1964

OVERDRUK UIT HET JAARBOEK DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN
1964—1965

COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE

Uerslag over 1964

De Commissie voor Naamkunde leed in het afgelopen jaar een gevoelig verlies door het overlijden op 15 mei van haar medelid Prof. Dr. C. H. Edelman. Sinds 1948 had hij actief aan de werkzaamheden van de commissie deelgenomen. Hoewel hij de laatste jaren veel ziek is geweest, heeft hij de werkzaamheden van de commissie, zolang zijn krachten hem dit toelieten, met zijn inspiratieve belangstelling begeleid. Als weinigen had hij een open oog voor de essentiële samenhang van alle verschijnselen en dus van alle wetenschappelijke vakgebieden. Hij was het dan ook die als eerste aandacht besteedde aan de betekenis van de veldnamen voor het bodemtype en de bodemgeschiedenis.

Dr. D. P. Blok heeft in de „Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam” een uitvoerig „In Memoriam” aan hem gewijd en daarbij in het bijzonder op de betekenis van zijn arbeid voor de Naamkunde gewezen.

De commissie heeft in het afgelopen jaar Prof. Dr. K. Heeroma tot lid benoemd.

Aangezien daaraan geen behoefte bleek te bestaan, besloot zij ook dit jaar geen vragenlijst uit te zenden. Het aantal vragenlijsten dat binnengekomen is, bleef gelijk.

Op 24 oktober hield de commissie haar 26e symposium, waarop Prof. Dr. J. H. Brouwer en Dr. H. T. J. Miedema spraken, respectievelijk over „Friese familienamen afgeleid van toponiemen” en „Genealogie en Naamkunde in het noordoosten van Nederland”. Als deel XXII van de reeks „Bijdragen en Mededelingen der Naamkundecommissie” zal een verslag van dit symposium in 1965 verschijnen onder de titel „Studies over Friese en Groningse familienamen”. Als deel XXI van bovengenoemde reeks verscheen het verslag van het symposium, gehouden op 16 november 1963, waarop Prof. Dr. T. S. Jansma en Dr. W. Laur spraken over de „De betrekking tussen Nederland en het Oostzeegebied, weerspiegeld in de plaatsnamen”.

Van de gezamenlijk met de Vereniging voor Naamkunde te Leuven uitgegeven „Mededelingen” verschenen de afleveringen 1 en 2 van de 40e jaargang (1964), terwijl de afleveringen 3 en 4 bij het opstellen

van dit jaarverslag ter perse waren. In de afleveringen 1 en 2 van de 40e jaargang (1964) schreef de heer Blok een „In Memoriam C. H. Edelman” en in samenwerking met Dr. A. C. F. Koch over „De naam Wijk bij Duurstede in verband met de ligging der stad”, terwijl Drs. R. Rentenaar een artikel schreef over „Wendelnesse”.

De op initiatief van de commissie opgerichte commissie voor het Kasteelnamenboek heeft ook dit jaar haar werkzaamheden voortgezet. Gezien de vele moeilijkheden welke door de medewerkers bij het verzamelen van hun materiaal werden ondervonden, besloot de commissie niet te vergaderen.

De Nederlandse delegatie van de Nederlands-Belgische Woordenlijstcommissie, die de wettelijke regeling van de schrijfwijze der Nederlandse plaatsnamen voorbereidt, en waarin de secretaris en de heer Blok als adviserende leden zitting hebben, heeft verschillende keren op het bureau der commissie vergaderd.

De door de Deutsche Forschungsgemeinschaft benoemde redactie voor de heruitgave van Förstemann's Altdeutsches Namenbuch heeft de heer Blok gevraagd het Nederlandse materiaal te verzorgen. Hij bezocht de „Tagung” in Karlsruhe op 21 en 22 april 1964, die in dit kader gehouden werd.

In februari sprak de heer Blok voor het Fries Instituut te Groningen over „De zuidwestgrens van het Friese Taalgebied” en in maart voor de Oudheidkundige Kring te Tiel over „Naamkunde en Genealogie”.

De Fryske Akademy verzocht hem op te treden als adviseur inzake de verzameling van Friese toponiemen.

De heer H. Buitenhuis sprak voor de afdeling Kennemerland van de Nederlandse Genealogische Vereniging op 3 april te Beverwijk over „Onze familienamen”.

Op 18 december 1963 deed de heer R. Rentenaar, die reeds enige jaren als student-assistent aan het bureau van de commissie verbonden was, zijn doctoraal examen geschiedenis. Per 1 januari 1964 werd hij benoemd tot wetenschappelijk ambtenaar.

Op de medewerkersbijeenkomst van 15 februari te Bergen op Zoom werd het bureau vertegenwoordigd door de heer Blok, op die van 13 juni door de heer Blok en mevr. L. Legger-Lammertsma en op de bijeenkomst van 7 november te Venlo door de heer Buitenhuis.

De afwikkelingen betreffende de zaken van het 8ste Internationale Congres voor Naamkunde konden dit jaar worden voltooid. De kopij van de Acta kwam geheel gereed. De commissie prijst zich gelukkig dat de Uitgeverij Mouton & Co N.V. bereid gevonden is de Acta

voor eigen rekening uit te geven. Verwacht mag worden dat de uitgave daarvan in 1965 het licht zal zien.

Had het bureau, ten gevolge van het congres, in 1963 zeer veel buitenlandse bezoekers mogen ontvangen, in het verslagjaar heeft het geen enkele buitenlandse bezoeker kunnen begroeten.

De heer Blok heeft zich, naast de hierboven vermelde werkzaamheden, dit jaar weer beziggehouden met de beantwoording van talrijke verzoeken om inlichtingen op toponymisch gebied, terwijl de heer Buitenhuis veelal de verzoeken om inlichtingen op anthroponymisch gebied beantwoordde. Deze laatste heeft ook dit jaar weer aandacht besteed aan het veldnamenregister. De voorraad veldnamen, op lijsten, kaarten en fiches is gestegen tot ruim 110.000. Naast de correspondentie met verschillende medewerkers, die aan het einde van het verslagjaar nog met het verzamelen van veldnamen bezig waren, werden lijsten, kaarten of fiches ontvangen van de navolgende medewerkers: M. J. Ampt (Hasselt) voor de omgeving van Hasselt, M. Admiraal (Aardenhout), Mw. H. J. Andreae-de Ruyter van Steveninck (Assen) voor verschillende gemeenten in Drenthe, W. Beyer (Boksmeer), L. Driendijk (Woerden) voor Sommelsdijk, A. P. de Kleuver (Veenendaal) voor verschillende namen op de Veluwe, J. Roose (Koudekerke (Walcheren)), en G. J. van Wijk (Heemskerk) voor de Wijkerbroekpolder. De heer B. J. Hommen te Oldenzaal, die reeds in 1963 zijn werk voor het veldnamenregister wegens gezondheidsredenen moest neerleggen, is dit jaar overleden. Het bureau heeft in hem een bijzonder toegewijde medewerker verloren.

De heer C. D. Nagtglas heeft het verzamelen van de veldnamen in Noord-Holland, buiten West-Friesland, dank zij de medewerking van het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland en de Dienst voor Sociale Zaken van de gemeente Amsterdam, kunnen voortzetten. De navolgende polders en waterschappen zijn door hem bewerkt: Woudmeerpolder, Speketers- en Bleekmeerpolder, Slootgaard- en Waarlandpolder, Ringpolder, Geestmerambacht, polder Ouddorp, Otelekerpolder, Westwouderpolder, Beetskoog, Zuiderpolder (Edam), polder Katwoude, Eilandspolder (oost), Heemraadschap Mijzen (ged.), polder Valkoog (ged.) en Westzaan (ged.). Tezamen heeft hij daar ruim 3.200 namen verzameld en op kaart gebracht.

De heer Rentenaar heeft het werk aan het register op Van Mieris' Groot Charterboek voortgezet. Door vele andere werkzaamheden zal hij daarmee eerst in 1965 gereed kunnen komen. Tevens heeft hij het knipselarchief bijgehouden en gsystematiseerd. Door de aanschaf

van een kaartenhangkast was hij in staat het kaartenmateriaal van het bureau systematischer op te bergen dan tot nu het geval was.

Het dupliceren en systematiseren van het veldnamenregister op fiches werd dit jaar ter hand genomen door Mw. Legger-Lammertsma, die daarbij geassisteerd werd door de student-assistent D. van Alkemade.

Het bewerken van de Nederlandse familienamen uit het materiaal van de volkstelling-1947 is dit jaar gedurende enige maanden aan het Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage voortgezet. Voor het samenstellen van de frequentielijsten vanaf de gemeentelijsten werden aldaar de namen van Gelderland, Utrecht en Noord-Holland (gedeeltelijk) op fiches gebracht en op het Naamkundebureau op lijsten getypt. De heer Buitenhuis maakte het deel over Utrecht persklaar. Daar echter bleek dat er in de frequentielijsten veel fouten geslopen waren, kon tot uitgave van dit deel nog niet worden overgegaan. De zeer vele werkzaamheden die nodig bleken voor een nauwkeurige controle van het Utrechtse materiaal noodzaakten tot het aanstellen van een extra werkkraft, de heer J. Brouwer, die — dank zij de medewerking van de Dienst voor Sociale Zaken van de gemeente Amsterdam — per 24 augustus in dienst kon treden.

Van de reeks „Repertorium van de Nederlandse Familienamen” verschenen dit jaar deel 2 over de provincie Friesland, met een inleiding van de heer Buitenhuis, en deel 3 over de provincie Groningen, met een inleiding van Dr. H. T. J. Miedema. De delen 4 en 5, respectievelijk over de provincies Utrecht, met een inleiding van de heer Buitenhuis, en Zeeland, met een inleiding van de secretaris, zullen — onvoorziene omstandigheden daargelaten — in de loop van 1965 in druk verschijnen. De delen Friesland en Groningen konden verschijnen mede dank zij de subsidies van de Provinciale Staten van Friesland en Groningen. Na het gereed komen van de kopij van Utrecht zal de heer Brouwer, onder toezicht van de heer Buitenhuis, het materiaal van Gelderland en Overijssel aan een intensieve controle onderwerpen.

De heer C. F. A. Beretta te 's-Gravenhage, die met het samenstellen van de frequentielijsten van de provincie Limburg begonnen was, heeft deze arbeid om gezondheidsredenen moeten staken. Hij heeft sinds 1957 regelmatig en met grote trouw en accuratesse, geheel vrijwillig, aan het familienamenmateriaal gewerkt. Daarbij heeft hij de lijsten van Groningen, Drente, Friesland en Overijssel geheel samengesteld en voor de pers gereed gemaakt. De commissie is hem

bijzonder erkentelijk voor het vele werk dat hij voor de tot standkoming van het Repertorium heeft verricht. Deze erkentelijkheid is des te groter nu de heer Beretta in het verslagjaar ten behoeve van de uitgave van het Repertorium een belangrijk bedrag geschonken heeft, waardoor de uitgave van tenminste één deel van het Repertorium zo goed als verzekerd is.

De bibliotheek van het bureau werd door aankoop en schenking opnieuw in belangrijke mate uitgebreid. De namen van de schenkers zijn in de bijlage vermeld.

Door bemiddeling van de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Defensie ontving het bureau opnieuw een aantal bladen van de chromo-topografische kaarten des Rijks (schaal 1 : 25.000) van de Topografische Dienst te Delft. Door bemiddeling van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat ontving het bureau wederom een aantal kaarten van de nieuwe uitgave van de Waterstaatskaart van Nederland.

De bibliotheek en de verzameling van het bureau werden ook nu weer ter plaatse door velen geraadpleegd.

Voor het financiële beheer moge naar de rekening en verantwoording der Centrale Commissie worden verwezen.

Namens de Commissie voor Naamkunde (Toponymie en Anthroponymie) der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen:

S. J. FOCKEMA ANDREAE, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris.*

BIJLAGE

Lijst van personen en instanties, die in 1964 publikaties schonken aan het Naamkundebureau:

Afdeling agrarische geschiedenis van de Landbouwhogeschool te Wageningen, Algemeen Rijksarchief te Brussel, H. S. Buwalda, Dr. M. P. van Buytenen, Drs. C. Dekker, Ir. Z. van Doorn, Gemeente-archivaris van 's-Gravenhage, Gemeente Harmelen, E. Heupers, Gemeente Huibergen, Mr. C. M. J. de Jongh, Gemeente Kampen, Dr. W. Laur, Dr. M. Pavlovič, Frau Irma Raveling, College van Regenten over de Godshuizen te 's-Hertogenbosch, Drs. J. E. Romein, Rijksarchief te Groningen, Dr. H. Schall en F. X. Schobben.